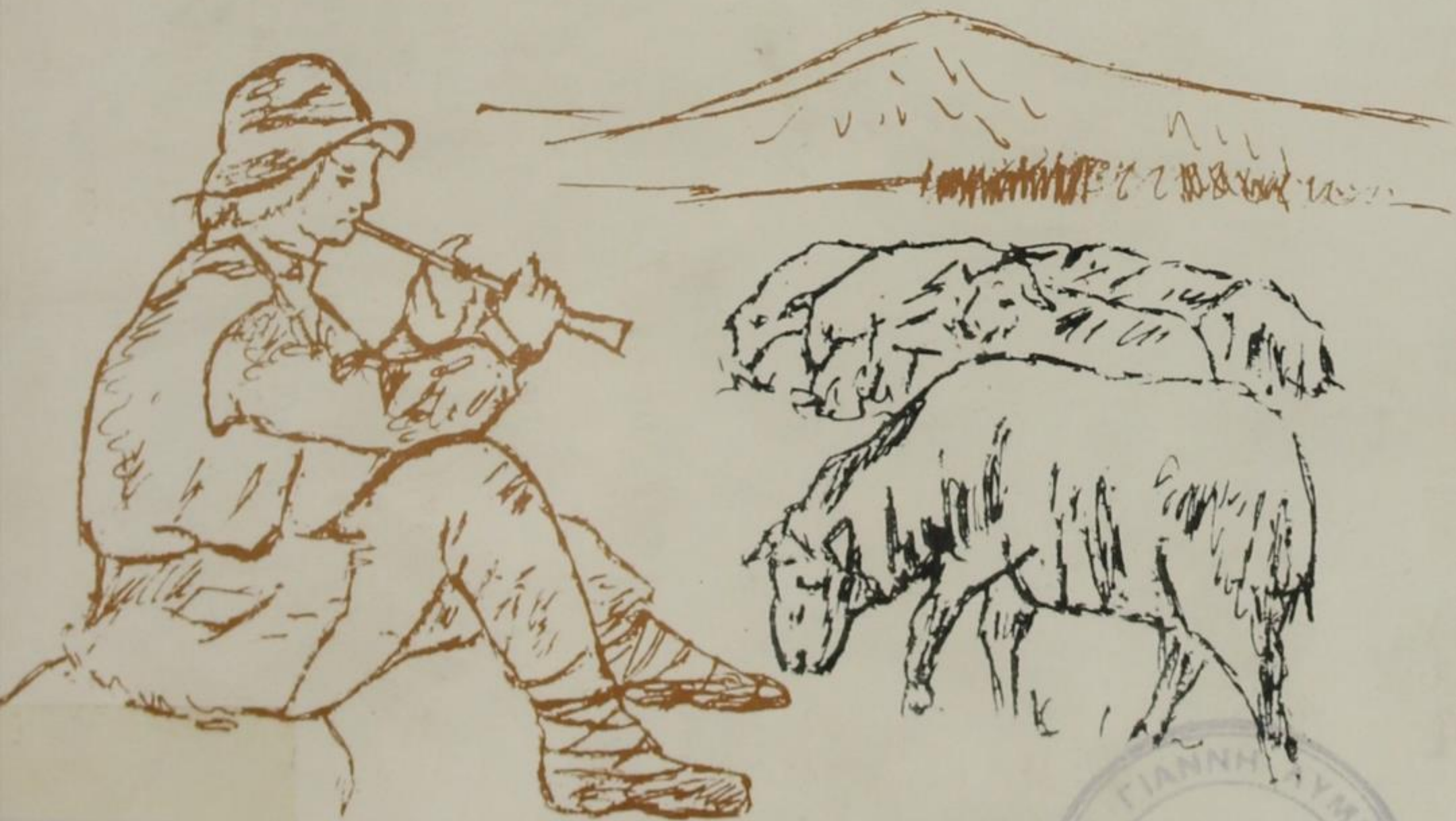


ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΔΟΥΚΟΣ

συλλογή

από τα παραμύθια

του λαού μας



9

ΙΣ  
ΡΟΣ



ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ  
1984





Αφιερώνεται  
στα παιδιά μου Χρήστο και Μαίρη

Απαγορεύεται η μερική και ολική ανατύπωση  
χωρίς την άδεια του συγγραφέα



ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΔΟΥΚΟΣ

# συλλογή από τα παραμύθια του λαού μας



κωδ. Ελ  
8978







---

---

## ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Μου έρχεται πολλές φορές στο νου η εικόνα των παιδικών μου χρόνων. Θυμάμαι τις μεγάλες χειμωνιάτικες νύχτες, που τα χιόνα σκέπαζαν κι αυτές ακόμα τις στέγες των σπιτιών. Τις νυφάδες του χιονιού να εξακολουθούν να πέφτουν ασταμάτητα, λες κι ήθελαν να καλύψουν με το άσπρο τους χρώμα κάθε άλλο χρωματισμό που η σοφή φύση πλούσια σκόρπισε στη γη.

Θυμάμαι τα κρύσταλλα, αραδιασμένα, να κρέμονται απ' τη σκεπή του σπιτιού μας κι απ' τις κορφές των δέντρων. Κι όταν οι αχτίδες του ήλιου δειλά - δειλά ξεπρόβαλαν πίσω από τα πανύψηλα βουνά, έβλεπες τα κρύσταλλα να λαμπυρίζουν.

Όταν έπεφτε η νύχτα, μαζευόμασταν όλα τ' αδέρφια δίπλα στο τζάκι. Τα χοντρά κούτσουρα σιγόκαιγαν κι η γιαγιά άρχιζε το παραμύθι. Εκείνη την ώρα, μαγευόμασταν απ' τη γλυκειά φωνή της, και ούτε που ακούγαμε τα ουρλιαχτά των λύκων και τον θόρυβο απ' τα κλαδιά των δέντρων που πάσχιζε ο άνεμος να ξεριζώσει.

Τέλειωνε η γιαγιά το ένα παραμύθι, κι άρχιζε το άλλο. Και ξανά απ' την αρχή, ώσπου ένα - ένα τ' αδέρφια έγερνε το κεφάλι στο πλάϊ, με κλειστά τα βλέφαρα, παραδομένο στην αγκαλιά του ύπνου.

Η γιαγιά μας ήταν αγράμματη, αλλά είχε αποθηκευμένο στο μυαλό της ένα ολόκληρο θησαυρό από παραμύθια. Όσα θυμάμαι απ' αυτά, τα καταγράφω σ' αυτή τη συλλογή, για να παραμείνουν, αφού πια η "εποχή της γιαγιάς" πέρασε. Σήμερα η γιαγιά αντικαταστάθηκε από την τηλεόραση. Που μπορεί να προσφέρει ποικιλία και εικόνες, αλλά υστερεί σε ζεστασιά. Κι οι γιαγιάδες, αφή-



νοντας αυτό τον κόσμο, παίρνουν μαζί τους και τη γοητεία των παραμυθιών, που σιγά ξεχνιούνται. Αλλά αυτά τα παραμύθια, δεν είναι τίποτε άλλο, από δημιούργημα του λαού μας, που στο διάβα των αιώνων και από "στόμα σε στόμα" έφθασαν οι διηγήσεις του μέχρι τις μέρες μας.

Τι είναι αυτές οι διηγήσεις; Είναι τα μεταμφιεσμένα όνειρα των προγιαγιάδων μας. Είναι η ιστορία μας δοσμένη μ' ένα μυθικό τόνο και ευχάριστο — όσο και απλό — ύφος, για ν' αφομοιώνεται από τους μικρούς. Είναι η ελπίδα για μια καλύτερη ζωή· ο αγώνας για την πάταξη της αδικίας· είναι τέλος ο θρίαμβος του δικαίου, αφού στο τέλος κάθε παραμυθιού οι "καλοί" επιβραβεύονται, ενώ οι "κακοί" τιμωρούνται, πολλές φορές μάλιστα σκληρά και ανελέητα.

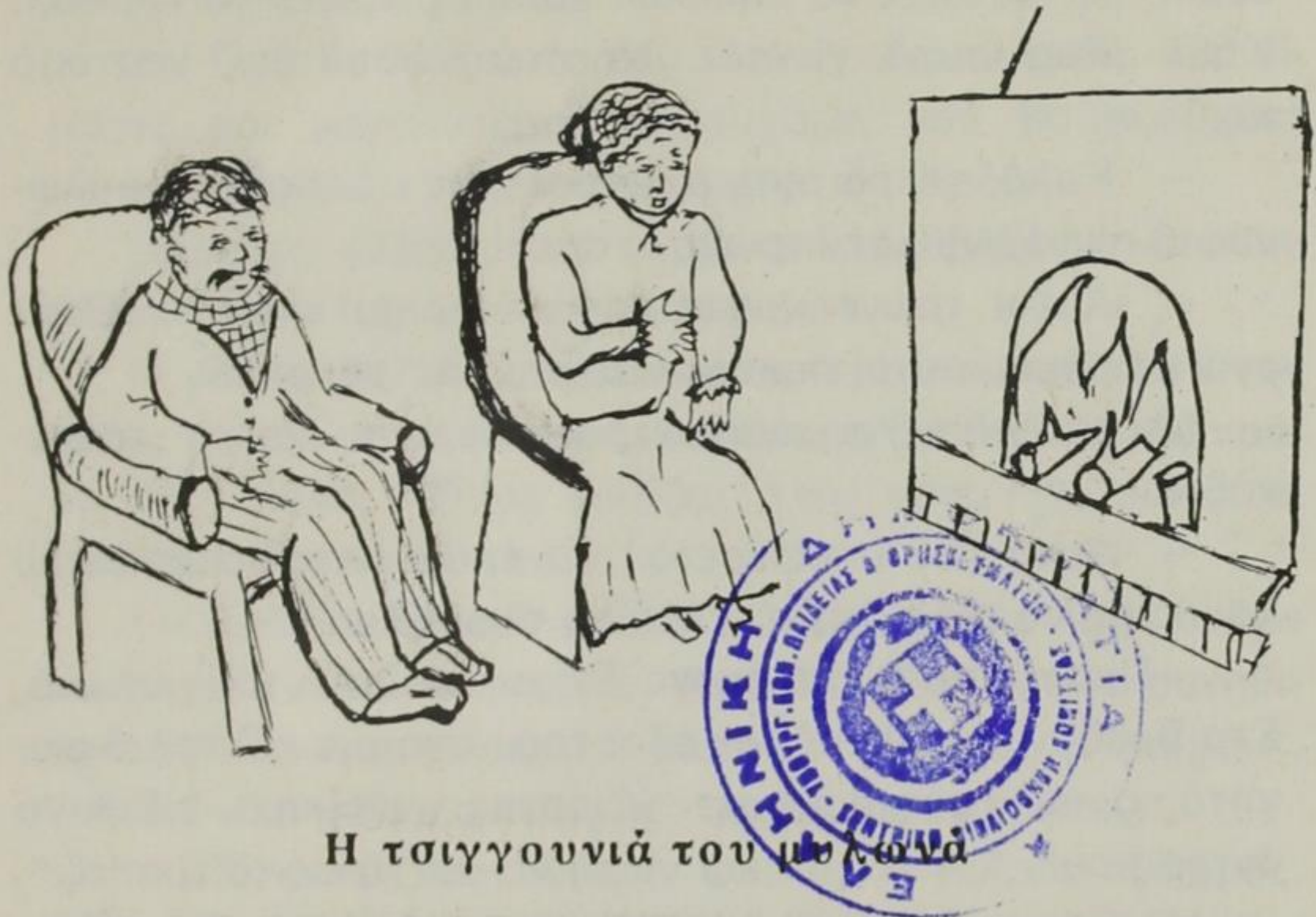
Έπαιξε, λοιπόν, μεγάλο ρόλο η γιαγιά στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Πολύ περισσότερο μάλιστα που οι γονείς στις παλιές πολυμελείς οικογένειες, δεν είχαν τον χρόνο — αλλά και την διάθεση, μετά από την κούραση της μέρας — να ασχοληθούν με τα μικρά τους. Και το μικρό ελληνόπουλο, προτού ακόμα πιάσει στα χέρια του τη πλάκα και τη κιμωλία, μάθαινε από τη καλή γιαγιά, τον σοφό αυτόν αυτοδίδακτο δάσκαλο, για τις δυσκολίες αλλά και για την ομορφιά της ζωής.

Μάθαινε το μικρό παιδί από τα γεννοφάσκια του, ότι η ψευτιά και η κλεψιά τιμωρούνται· ότι η ανδρεία και η τιμιότητα επιβραβεύονται. Κι αν βέβαια δεν γίνονται έτσι τα πράγματα στη ζωή, η γιαγιά δίδασκε το πως πρέπει να είναι. Και διαπαιδαγωγούσε τον μικρό, που πάσχιζε να μιμηθεί τη καλωσύνη του μαγικού ήρωα του παραμυθιού, ενώ συγχρόνως μάθαινε να αποστρέφεται το κακό και το άδικο.

Αυτό μας πρόσφερε το παραμύθι. Ας ευχηθούμε να μη χαθεί ολότελα.

**ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΔΟΥΚΟΣ**





### Η τσιγγουνιά του μιλωνά

Σ' ένα χωριό ζούσανε τέσσερα αδέρφια, ορφανά· τρία αγόρια και ένα κορίτσι. Όταν μεγάλωσε η αδερφή, τη παντρέψανε με το γυιο του μιλωνά, που ζούσε στο διπλανό χωριό.

Ο άντρας της βοσκούσε τα πρόβατα στα βουνά και κάπου - κάπου κατέβαινε στο σπίτι. Η νύφη δούλευε από το πρωί ως το βράδυ, νηστικιά και καταφρονεμένη, γιατί ο μιλωνάς λογάριαζε και τη μπουκιά που έτρωγε η νύφη του..

Περνούσανε τα χρόνια κι η ζωή της χειροτέρευε. Δεν άντεξε και με μάτια βουρκωμένα, πήγε στ' αδέρφια της και τους είπε όλα τα παράπονα που είχε στη καρδιά της.

— Καθόμαστε στο τραπέζι να φάμε, είπε, και πριν προφθάσω να βάλω στο στόμα μου το κουτάλι με τα φασόλια, ο πεθερός μου ρωτάει τη πεθερά μου: "Έφαγες γυναίκα;", "έφαγα άντρα μου", απαντά εκείνη. Κι ο πε-



θερός με διατάζει να σηκωθώ και να μαζέψω το τραπέζι. Κάθε μέρα αυτό γίνεται. Νηστικιά δουλεύω, νηστικιά κοιμάμαι.

— Καλά, τη ρώτησε ο μικρότερος αδερφός, ο μυλωνάς κι η μυλωνού δεν τρώνε κι αυτοί;

— Αυτοί τρώνε κρυφά, απάντησε το κορίτσι. Όταν εγώ κοιμάμαι, αυτοί σηκώνονται και γλεντοκοπούν.

Νευριασμένος ο μεγαλύτερος αδερφός άρχισε να φωνάζει:

— Αυτό δεν υποφέρεται· θα έρθω να σ' επισκεφτώ και θα βάλω τάξη στη τσιγγουνιά του μυλωνά.

Πραγματικά, έτσι έκανε. Πήγε στο σπίτι του μυλωνά, Στο βραδυνό, μόλις πήραν όλοι τους από μια κουταλιά φαγητό, ο μυλωνάς ρώτησε: "Έφαγες γυναίκα;". "Έφαγα άντρα μου". "Αϊντε, σήκω νύφη να μαζέψεις το τραπέζι".

Η νύφη μάζεψε το τραπέζι νηστικιά, όπως κι ο αδερφός της. Αυτός, πρωί - πρωί, έφυγε, χωρίς να τολμήσει να πει ούτε μια λέξη στο μυλωνά. Μόνο παρηγόρησε την αδερφή του: "Τι να κάνουμε: αυτό ήταν το γραφτό σου!".

Γύρισε στο σπίτι του και διηγήθηκε στα άλλα αδέρφια του τί συνέβη. Ο δεύτερος αδερφός του είπε:

— Εσύ μπορεί να μη διόρθωσες τα πράγματα, αλλά θα τα διορθώσω εγώ. Κι έφυγε για το σπίτι του μυλωνά.

Γύρισε όμως κι αυτός πίσω άπρακτος, αφήνοντας νηστικιά και καταφρονεμένη την αδερφή τους.

— Δεν γίνεται τίποτα, αδέρφια. Τής είπα να κάνει υπομονή, ώσπου να πεθάνει ο μυλωνάς κι η γυναίκα του!

— Τότε, φώναξε ο μικρότερος, είναι η σειρά μου να δοκιμάσω. Θα πάω να βάλω τέλος στα παθήματα της αδερφής μας.

Οι άλλοι γέλασαν. Θεωρούσαν τον μικρό "τρελούτσι-



κο", επειδή ήταν ζωηρός:

— Πού θα πας εσύ, του έλεγαν. Αφού εμείς, που είμαστε και μεγαλύτεροι, αποτύχαμε, εσύ θα πετύχεις;

— Θα πάω, είπε αποφασισμένος ο μικρός.

Πήρε τη γλίτσα, τον τορβά και τράβηξε να δει την αδερφή, που τυραννιόταν τόσα χρόνια.

Η μυλωνού, μόλις είδε και τον τρίτο συμπέθερο στην αυλή, έτρεξε να ειδοποιήσει τον άντρα της, που έκοβε πράσα στον κήπο. "Τί σε νοιάζει;", της είπε. "Θα φύγει κι αυτός με το κεφάλι κάτω".

Το βράδυ κάθησαν να φάνε. Μόλις έβαλαν στο στόμα τους μια κουταλιά φαγητό, άρχισε ο μυλωνάς τα συνηθισμένα: "Έφαγες γυναίκα;", ρώτησε. "Έφαγα, άντρα μου". "Αϊντε νύφη, είπε ο πεθερός, "καθάρισε το τραπέζι".

— Τί κάνεις συμπέθερε, φώναξε ο μικρός αδερφός. Εγώ μόλις και έβαλα μια μπουκιά στο στόμα μου. Το ίδιο και η αδερφή μου. Τί κακό είναι αυτό στο σπίτι σας, να μαζεύεται το τραπέζι προτού φάτε;

Είπε αυτά και συνέχισε να τρώει μαζί με την αδερφή του. Για πρώτη φορά η νύφη χόρτασε σ' αυτό το σπίτι.

Ο πεθερός κι η πεθερά κοιτούσαν με γουρλωμένα μάτια τή σκηνή, χωρίς να τολμούν να μιλήσουν.

Τέλειωσαν το φαγητό τους τα δυο αδέρφια και πήγαν όλοι να κοιμηθούν. Ο μικρός αδερφός περίμενε, για να διαπιστώσει αν ήταν αλήθεια πως οι συμπέθεροι σηκώνονταν το βράδυ για να φάνε κρυφά.

Πράγματι, όταν ο μυλωνάς πίστεψε πως όλοι κοιμήθηκαν, είπε στη γυναίκα του. "Σήκω τώρα και κάνε μου ένα κατσαμάκι\*". Η γυναίκα πήγε στο τζάκι, έρριξε νερό στη μεγάλη κατσαρόλα και την έβαλε στη βάτρα\*. Όταν το νερό ζεστάθηκε έρριξε το καλαμποκίσιο αλεύρι στη



κατσαρόλα κι άρχισε να το ανακατεύει.

Ο αδερφός της νύφης, που όλα τα έβλεπε κάτω από τη βελέντζα του, σηκώθηκε και ρώτησε:

— Τι βράζεις αυτού συμπεθέρα;

— Να, βράζω νερό για να πλύνω τα ρούχα του άντρα μου!

— Α!, είπε ο μικρός αδερφός, πλύνε τότε και το δικό μου παντελόνι, που λέρωσε στο δρόμο.

Και χωρίς να περιμένει απάντηση, ρίχνει το παντελόνι του στη μεγάλη κατσαρόλα που έβραζε το κατσαμάκι.

Η μυλωνού έτρεξε γρήγορα στο στρώμα της και σήκωσε τον μυλωνά, χτυπώντας με τα χέρια τους γοφούς απ' το κακό της.

— Πώ, πώ, άντρα μου, τί πάθαμε απ' αυτόν τον τρελλό. Θα μας αφήσει νηστικούς.

— Περίμενε λίγο να κοιμηθεί, είπε ο μυλωνάς, και σήκω ύστερα να κάνεις κλούρα\*.

Έφτασαν τα μεσάνυχτα κι επικρατούσε απόλυτη ησυχία στο σπίτι. Μονάχα το ροχαλητό του μικρού συμπέθερου ακουγόταν, αλλά κι αυτό ήταν ψεύτικο.

Σηκώθηκε πάλι η πεθερά, έπλασε την κλούρα και την έβαλε στη βάτρα\* να ψηθεί. Την ίδια στιγμή πετάγεται από το κρεβάτι του ο μικρός αδερφός και φωνάζει:

— Ώχ! τί έπαθα. Δεν μπορώ να κοιμηθώ από τους ψύλλους. Ξύπνα συμπέθερε να σου πω μια ιστορία να περάσει η ώρα.

Ο πεθερός, που κατάλαβε ότι θα κάνει πάλι ζημιά ο μικρός, του λέει:

— Τι σηκώνεσαι συμπέθερε; Είναι ακόμη μεσάνυχτα. Κοιμήσου κι άλλο.

Αλλά ο αδερφός της νύφης ήταν κιόλας κοντά στη



φωτιά. Τί να κάνει ο πεθερός, σηκώθηκε κι αυτός και πήγε κοντά του, ν' ακούσει την ιστορία.

— Ήτανε τρία αδέρφια, άρχισε ο μικρός, και είχαν ένα χωράφι. Μαλώνανε ποιος θα το πάρει. Τελικά, πήγα και τους χώρισα στα ίσα και τέλειωσαν οι φασαρίες τους.

Καθώς έλεγε αυτά, είχε μια μασιά στα χέρια του και τραβούσε γραμμές στην άψητη κλούρα.

— Να, εδώ είναι το χωράφι, είπε, και σχημάτισε ένα τετράγωνο. Κι εγώ, συνέχισε, τους το χώρισα έτσι. Και τράβηξε άλλες τρεις γραμμές πάνω στο ζυμάρι.

Αλλά, όπως έκαιγε η μασιά κι ήταν γεμάτη στάχτες, η κλούρα ήταν πια για πέταμα.

Έφυγαν πάλι στα κρεββάτια τους για να κοιμηθούν.

